

Tipy a nápovědy pro studenty a učitele (Maturitní speciál Bridge – únor 2014)

LISTENING

Listening 1. část (Martina Dočekalová, AMATE)

Vždy si dobře přečtete otázku a uvědomte si, na co přesně máte odpovídat. V nahrávce vždy totiž uslyšíte situace vyobrazené na všech obrázcích. Jen jeden obrázek ale odpovídá tomu, na co se ptá otázka. Např. otázka *Where will the parents take their children tomorrow?* zjišťuje, kam půjdou děti s rodiči zítra. V nahrávce se dozvídáme, že zítřejší den je sobota *Darling, remember that tomorrow is Saturday.* První návrh výletu do ZOO, je odmítnut, protože rodina v zoo byla již třikrát v tomto roce *The only thing is that we've been there three times already this year.* Počítačové hry jsou zmiňovány jako možná aktivita na neděli, nikoliv na sobotu *...we can promise them that they can play games on Sunday.*

Pozor, správné řešení může pracovat se synonymy, a vy tedy nemusíte slyšet přesně slovo, které odpovídá obrázku. Např. v otázce *How will Carol get to London?* vidíte na obrázku automobil, ale slovo “auto” v celé nahrávce ani jednou nezazní a přesto se jedná o správnou odpověď. *I really hate driving into the city... I'm going to drive... Would you like me to give you a lift?* Přestože slova *bus* a *train* v nahrávce slyšíte, nejedná se o správnou odpověď.

Co zde slyšíte jako první informaci, nemusí být správná odpověď. Např. v otázce *Which juice did the boy order in the restaurant?* slyšíte jako první nabídku číšnice *Orange? Large or small?* Je potřeba vyslechnout celou konverzaci, protože v průběhu hovoru se nabídky i přání mohou měnit, jako je tomu zde, kdy se zákazník nakonec rozhodne *I'll take small carrot juice, then.*

Volba správné odpovědi může být posílena tím, že je zmíněna několikrát během rozhovoru. Např. v otázce *What does the man decide to buy?* slyšíme... *She likes Mozart, and she plays CDs in her car...*, což však vzápětí mluvčí zpochybní větou *Or maybe a book?*, aby na konci řekl *I'll buy her something we can listen to together. So it's classical music for us.* Nemusí však tomu tak být vždy.

Vždy se snažte nalézt odpověď na otázku již během prvního poslechu. Nicméně platí, že než se pustíte do řešení, tak si musíte nahrávku vyslechnout celou. Druhý poslech využijte pro kontrolu svého řešení.

Listening 2. část (Martina Dočekalová, AMATE)

Dobře si přečtete úlohy. Pomohou vám ještě před samotným poslechem v tom, abyste se zorientovali v tématu, o kterém bude poslech pojednávat. Téma máte ostatně také u této části vždy zmíněno v zadání. Okamžitě zjistíte, kdo jsou účastníci rozhovoru a pokud to jsou dvě ženy, jako je tomu v tomto případě, rychleji se zorientujete v tom, komu který hlas patří.

Odhadněte kontext. Jistě máte vlastní představu, co vše se může projednávat u pracovního pohovoru a jakou slovní zásobu i gramatiku můžete očekávat. Např. slovní zásobu: *work experience, organize, specialize, finance, manage-manager-management, to get a job, to be interested in* apod. Znalost kontextu vám poslech usnadní, protože posloucháte rozhovor o něčem, co přece znáte.

Klíčová slova. V úlohách se nebojte poznačit si klíčová slova. Zde např. *job in secondary school; experience-teaching; job includes teaching* apod. Klíčová slova vám následně usnadní soustředění a orientaci v poslechu.

Nerozumím všemu. Tento úkol je poměrně dlouhý, takže se jistě stane, že vám něco unikne, nebo nebudete něčemu rozumět. V takové chvíli je nejdůležitější nepanikařit a uvědomit si, že opravdu nemusíte rozumět všemu, abyste úspěšně vyřešili úlohy. Důležité je postihnout hlavní body dialogu. To zvládněte při prvním poslechu. Některé detailní informace zachytíte také již při prvním poslechu, nicméně druhý poslech vám umožňuje vyřešení sporných detailních informací.

Detail. Úlohy, které ověřují, zda jste pochopili detailní, specifickou informaci, nejsou většinou postaveny jen na jedné zmínce v rozhovoru, ale k dané úloze se vztahuje větší myšlenkový celek. Např. k úloze 8 „*Some people don't have to pay for classes at OpenStar*” slyšíte „*...people who don't have money to pay for them. Is that right?*” a následuje „*Yes. We have a sliding scale of prices, which means that people who can pay will pay something small, but people who can't afford it come for free*”. Všimněte si, že tučně vytištěné části vět vám umožní správné řešení. Rozhodně tedy ani k pochopení detailní informace nepotřebujete rozumět všemu.

Listening 3. část (Martina Hulešová, AMATE)

Ve třetí části poslechu máte doplnit chybějící informace do výpovědí 13 – 19. Jako vždy si nejprve pozorně přečtete zadání – dozvíte se, že jde o promluvu průvodce k turistům v Nepálu. Zkuste si představit, i s pomocí úloh 13 – 19, jaké informace by jim asi mohl dávat – nejspíš asi, kdy vyrazí, kam půjdou, co navštíví, co budou potřebovat apod. Zkuste si vybavit slovní zásobu, která s vysokohorskou turistikou může souviset, abyste byli připraveni na to, co uslyšíte – hory, řeky, vrchol, hotel, způsoby pohybu, stravování... Poté je třeba, abyste si přečetli úlohy – zjistíte, že se po vás požaduje zachycení velmi konkrétních informací, jako jsou čísla (počty dnů, názvy míst, barvy...). Není to tedy nic zvláště složitého. Důležité je, abyste si pohlídali, z kolika slov se odpověď na úlohu skládá – například v úloze 13 můžete očekávat složený výraz (pokud nepoužijete zápis číslicemi), totéž i v úloze 18. Toto všechno byste měli zvládnout v pauze určené na pročtení úloh.

Do testového sešitu doporučujeme dělat poznámky. Např. v úloze 13 si můžete při pročítání úloh poznamenat např. „*? days/weeks*“... a poté odpověď doplnit, podle toho, co se dozvíte při poslechu. Při maturitě je psaní poznámek do testového sešitu pomůckou pro vás, můžete psát zkratkovitě, hlavně když tomu vy budete rozumět a budete schopni poté přepsat již upravenou odpověď do záznamového archu. V této části sice není předmětem hodnocení pravopisná podoba zapsaných odpovědí, může se však stát, že pokud vaše odpovědi nebudou srozumitelné, čitelné nebo budou obsahovat takové chyby, které význam slov mění, nemusí být vaše odpovědi uznány jako správné. Pište proto co nejsrozumitelněji, nezkracujte, pro zápis čísel můžete využít číslice.

Jakmile začne poslech, soustředte se na úseky související s jednotlivými úlohami. Vždy jde o zachycení informací a jejich odlišení od případných distraktorů, tedy informací, které se nevztahují přímo k tomu, co požaduje úloha. Např. v úloze 13 jde o zachycení **celkové** doby dovolené/pobytu. Pokud tedy v textu uslyšíte více informací související s pobytem, můžete si je zaznamenat, ale při druhém poslechu si ověřte, která z nich se týká pobytu jako celku. Soustředte se na to, co přesně po vás požaduje úloha, zvažte a kriticky posuďte vyslechnuté informace. Druhý poslech by vám měl vždy potvrdit hypotézu, kterou jste si udělali při prvním poslechu, pomoci vám vybrat z alternativ, mezi kterými váháte, případně pokud při prvním poslechu nestiháte poslouchat a zaznamenat, máte novou šanci.

Listening 4. část (Martina Hulešová, AMATE)

Ve čtvrté části posloucháte jednotlivé úlohy a každou uslyšíte dvakrát. Mezi poslechy máte jen krátký čas na promyšlení a přípravu. Vyslechněte si proto vždy dobře otázku a během poslechu si podtrhejte klíčová slova – např. v úloze 21 to může být “*living room*”, protože je to na konci a může se mluvit o malování celého bytu, to zatím ještě nevíte; v úloze 22 by to mohlo být *unhappy*. Dejte si také pozor na úlohy, které mají otázku formulovanou záporně.

Je důležité, abyste věnovali pozornost komunikační situaci, ve které se rozhovor odehrává; může výrazně přispět k lepšímu pochopení obsahu textu. V ostrém maturitním testu je tato komunikační situace v českém jazyce.

Během krátkého času po zaznění otázky si pozorně pročtěte alternativy. Bývají velmi krátké a mívají většinou konkrétní povahu, tzn. že máte určit, kdo něco dělá nebo dělal, komu se něco děje, případně kdy, co, kde, jak a proč se něco děje.

Při prvním poslechu si můžete zaznamenat svou hypotézu, případně poznámky, které se váží k jednotlivým alternativám, v pauze před opakováním poslechu zvažte, jaká alternativa vám připadá správná, a při opakovaném poslechu si tuto hypotézu potvrďte.

Psaní poznámek doporučujeme i proto, že po skončení celé poslechové části máte šanci si na základě poznámek připomenout obsah nahrávek a tak se případně ještě k volbě správné odpovědi vrátit.

Nesnažte se však měnit odpovědi na poslední chvíli bez vážného důvodu, nemusí to být prospěšné. Spíše si vše na závěr zkontrolujte a ověřte si, že jste na žádnou úlohu nezapomněli.

READING

Reading 1. část (Martina Hulešová, AMATE)

V první části čtení nejsou žádné instrukce, které by vám poskytly informaci o typu textu, jeho tématu nebo komunikační situaci. Jde o jednotlivé krátké texty, většinou to bývají články, zajímavosti, oznámení, zprávy, někdy výňatky z dopisů. Proto je velmi důležité, abyste si nejprve přečetli nadpis každého textu, pokud text nějaký nadpis má, a zkusili se zamyslet, o čem text

bude a o jaký typ textu se jedná /zpráva, oznámení, literární úryvek, dopis...).

Měla by se vám vybavít slovní zásoba spojená s tématem textu, což vám může usnadnit čtení a porozumění textu. Poté si přečtete znění úlohy a jednotlivé alternativy a podtrhnete si nebo jinak označte klíčová slova, tedy významová slova, která odlišují alternativy od sebe.

Např. v úloze 25, která je velmi jednoduše formulována, odpovídáte na otázku, proč Paul dostal práci a hledáte tedy důvody. V alternativách byste si mohli podtrhnout např. A) vztah relative x vice-president, B) well + test, C) admitted + bad qualities a D) people didn't + second interview.

Postupně pak porovnávejte alternativy s tím, co si přečtete v textu - nejprve zjistíte, že nejen Paul, ale i jiní skórovali dobře v testu (alternativu B je tedy možné vyloučit), následuje úsek, kde se dozvíme, že byla dvě kola a že druhého se zúčastnila viceprezidentka Mrs Helmann (může být chápáno jako narážka na alternativu D). Ukázalo se, že do prvního kola se dostavili jen dva uchazeči (opět v jistém smyslu narážka na alternativu D, musíte se orientovat v počtech kol), ale ani to není tím důvodem, proč Paul dostal práci (But I was still not sure why I was chosen). Z textu též vyplývá, že Paulův bratranec Jack skutečně zná viceprezidentku Mrs Helmann, ale také to, že toto nebyl důvod, proč dostal práci právě Paul (It wasn't because my cousin Jack is friend with Mrs Helmann). Tím je vyloučena alternativa A. Důvod přijetí je vysvětlen až v závěru textu, kde Paul popisuje, jak mu pomohla jeho upřímnost a zmínka o některých špatných vlastnostech - správnou odpovědí je tedy alternativa C.

Podobným způsobem postupujte při řešení ostatních úloh, vždy hledejte nejen správnou odpověď, nýbrž také důvody, proč ostatní alternativy správné nejsou, tím si své řešení nejlépe ověříte.

Reading 2. část (Martina Hulešová, AMATE)

Doposud se v této části maturitní zkoušky objevovaly texty, které byly typickými informativními texty, tedy takovými, které obvykle nečtete celé (letáky, informace o kurzech, nabídky zábavních akcí apod.). Vždy je práce s textem podřízena účelu, kvůli kterému čtete - zde jsou to úlohy.

Jako vždy si nejprve přečtete instrukce - dozvíte se, že jde o nabídku letních kurzů a informace o nich, které pro vás jako studenta mohou být důležité. Poté si krátce prohlédněte text - nemusíte číst důkladně, nejprve se jen prohlédněte, jak je strukturován; důležité je, jak je členěn, pročtete si nadpisy a letmo se podívejte, zda nadpis odpovídá obsahu. Text jen zběžně prolétněte - nic konkrétního zatím nehleďte.

Poté, co získáte představu o struktuře textu a přibližném obsahu jednotlivých sekcí, přečtete si úlohy, případně si podtrhnete důležité výrazy. Např. v úloze 38 byste např. neměli přehlédnout slovo *cheaper* a měli byste si uvědomit pořadí porovnávaných kurzů, abyste se nespletli při označení odpovědi - odpověď T/F záleží i na pořadí porovnávaných jevů. V této úloze máte vyhledat informace o ceně dvou kurzů, musíte tedy pracovat s cenami i pro tzv. *audited courses*, které jsou až na konci textu.

Pro každou úlohu se snažte vyhledat vždy úsek nebo úseky, kde by se podle vás mohla objevit informace požadovaná v úloze. V úloze 32 budete muset také shromáždit informace z více částí

textu, abyste mohli úlohu zodpovědět. Máte zjistit, zda jako “visiting student” můžete za 200 dolarů využít atletické centrum. Půjdete do úseku *What does it mean to be a visiting student?*, kde zjistíte, že můžete využít atletické centrum, a že zároveň musíte zaplatit poplatek (Student Life Fee). Poté v sekci *Course length and credit* najdete, že tento poplatek je 310 dolarů, nikoli 200. Ověříte si ještě další platby, ty se ale již týkají jiných služeb. Vaše odpověď by tedy měla být False.

V úloze 35 máte zjistit, za jakých podmínek se poskytuje stravování, přesněji, zda musíte být i ubytován, pokud chcete využít nabídky stravování. Dining je přímo jednou z kategorií v sekci *Course length and credit*, a tam se přímo říká, že je poskytováno jen ubytovaným studentům. Vaše odpověď by tedy měla být True.

Takto postupujete u všech úloh. Na závěr doporučujeme, abyste si úlohy a odpovědi ještě jednou pročetli: budete již mít v hlavě představu o obsahu textu a budete si moci své odpovědi lépe překontrolovat.

Reading 3. část (Martina Hulešová, AMATE)

V této části je důkladnější čtení velmi důležité, neboť vaším úkolem není jen vyhledávání informací, nýbrž práce se souvislým textem, významovými a věcnými vztahy popisovanými v textu. Velmi důležité je věnovat pozornost instrukcím; kromě informací o typu úloh (výběr z možností) se především dozvíte, že jde o výňatek z knihy o amerických školách ve 30. letech, a o učitelce, která v té době učila na jedné z venkovských škol. I když nic podrobnějšího o tématu třeba nevíte (což vůbec nevádí), lze předpokládat, že půjde o vyprávění o tom, jak tyto školy vypadaly, případně o tom, jak se tehdy učilo. Určitě tedy mějte při čtení na mysli, že jde o poměrně vzdálenou minulost, o vyprávění učitelky, očekávejte odlišnosti, porovnání... Nejprve zběžně projděte text a zjistěte si, kdo je vypravěčem; není to Elly, nýbrž někdo, kdo s ní a o ní hovoří, pravděpodobně autor knihy.

Po zběžném prolétnutí textu a pročtení úloh zjistíte, že pořadí úloh odpovídá tomu, jak se postupně rozvíjí text. Většinou se každá úloha vztahuje k jednomu odstavci, někdy se ale v maturitním testu může objevit i tzv. shrnující úloha, tedy úloha, která se ptá na záměr autora, účel textu; taková úloha bývá jako poslední a obvykle ji můžete odpovědět až poté, co si pročtete celý text.

Při řešení si přečtete vždy úlohu i alternativy. Někdy se vám může zdát, že je úloha složitá (např. 39), ve skutečnosti se ale může ptát na informace nebo podrobnosti, které jsou v textu snadno rozpoznatelné. Např. odpověď na úlohu 39 je ihned v prvním odstavci, jde jen o porozumění onomu úseku, který vypráví o tom, že komunitu čeká změna, nikoli ale, že se děti budou stěhovat do města, nebo že se otevře nová škola, nýbrž že děti budou muset dojíždět do nové školy ve městě.

Podobně je tomu u dalších úloh: v úloze 41 musíte porozumět tomu, co Elly říká o venkovských školách a kdy kritizuje vzdělávání ve škole ve městě a další změny. K tomu potřebujete třetí odstavec.

Pozor dejte na úlohu 43, která je záporně formulována (*What is not true about Elly's teaching at School 17?*): na rozdíl od ostatních úloh zde nehledáte jen jednu pravdivou informaci nebo

myšlenku, nýbrž musíte u všech čtyř alternativ zjistit jejich pravdivost, všechny se v textu ale objevují. Jediná nepravdivá, a tedy správná odpověď:-), je ale alternativa A.

Reading 4. část (Martina Hulešová, AMATE)

V této části je třeba se velmi dobře orientovat v textu, respektive se orientovat v informacích v nich obsažených. Musíte přiřazovat podle shody informací/požadavků apod., které se vyskytnou v úlohách (textech s čísly) a v alternativách (textech s písmeny). Po přečtení instrukcí zjistíte, že se tento text týká studentů, kteří se chystají strávit nějakou dobu ve Španělsku, aby se naučili jazyk nebo si jej vylepšili. Zároveň mají nějaké požadavky na čas, ubytování, činnosti, které chtějí vykonávat apod. Vaším prvním krokem by tedy mělo být pročtení úloh (textů s čísly) a podtrhání všech informací, které považujete za podstatné požadavky pro danou osobu: jak dlouho chtějí v zahraničí pobývat, co chtějí, mohou nebo nechtějí vykonávat za práci, kde chtějí bydlet, do jaké lokality by chtěli jet apod.

Např. v úloze 44 (Hannah) byste si podtrhli, že chce studovat španělštinu při práci, že je ochotná se starat o zvířata na farmě nebo i o domácí mazlíčky, ne však o děti, a že chce vyjet nejméně na 8 měsíců. Toto doporučujeme udělat u všech úloh - jednak jich je méně než alternativ, jednak tím získáte i přehled o tom, zda se úlohy shodují co do struktury a množství obsažených informací, a budete se v nich lépe orientovat.

Poté přejděte k alternativám. V tuto chvíli již máte přehled, co která osoba chce, proto byste mohli po přečtení první alternativy, případně podtrhání klíčových informací, již vědět, ke které úloze by se alternativa hodila. Pro úlohu 44 (Hannah) se alternativa A nehodí, jde o au-pair pozici. Můžete buď číst další úlohu, nebo další alternativu. Záleží na vás, zda byste již věděli, zda alternativa A patří k některé z úloh (nebo je navíc a nebude přiřazena). Pokud to nevíte, můžete nejprve projít alternativy a podtrhat si v nich klíčové výrazy. Pro někoho je snazší nejprve vše projít a pak se rozhodovat, někdo již úlohy řeší postupně, tak jak prochází alternativy.

Při procházení alternativ postupně zužujete výběr podle požadavků studentů. Např. Jenny (úloha 46) chce vyjet na celý rok a chce si procvičit španělštinu, mít s ní denní kontakt a zároveň se ráda stará o děti; nemá ráda velká města, nejraději by bydlela na venkově nebo u moře, v rodině. Alternativa A se zdá nejprve vhodná, au-pair by Jenny nejspíš vyhovovalo, bydlení v rodině také, problém ale je, že program umožňuje jen tříměsíční pobyt. B se nehodí, protože jde o pobyty ve velkých městech. C je spíše pracovním pobytem na farmě, bez hlídání dětí. D se zdá vhodné – jde o pobyt v rodinách, s péčí o děti, nejméně na čtyři měsíce. Přesto, že D se zdá správnou odpovědí, je třeba ještě zkontrolovat E-G. E je nevhodné, jde opět o pomoc na farmě; F nabízí sezonní práce jen na dva měsíce a bez bydlení v rodinách a G mimo jiné nenabízí pobyt v rodině. Správnou odpovědí je tedy D.

Takto postupujte u všech úloh a alternativ. Nezapomeňte, že dvě alternativy jsou navíc a nebudou použity. Uvědomte si, že pokud přiřadíte alternativu k úloze, může se stát, že jste přiřadili špatně - pokud by se vám tedy k jedné úloze hodilo více alternativ, nebo naopak by vám některá alternativa připadala vhodná k více úlohám, důkladně si vše zkontrolujte. Napište si možná řešení vedle sebe, dořešte v klidu celou část, poté se vraťte k problémovým místům, a znovu je posuďte.

Use of English (Martina Hulešová, AMATE)

V poslední části didaktického testu se neověřuje primárně porozumění čtenému, nýbrž znalost gramatiky, slovní zásoby a prostředků textové návaznosti (spojky, ukazovací zájmena apod.). Jde porozumění textu klíčové, protože jen tak budete schopni doplnit do textu správná slova, gramatické prostředky a prostředky textové návaznosti. Z instrukcí se dozvíte, o čem text pojednává (zde jde o text o známém street umělci). Nebývá to obvykle obtížný text, bývá plynulý, logicky navazuje a vztahy mezi větnými členy jsou poměrně přímočaré. Úlohy, respektive alternativy nemusíte předem podrobně pročítat. Pokud chcete, můžete si alespoň zběžně úlohy projít, než začnete řešit. Někomu vyhovuje spíše jiný přístup, a sice nejprve si pročíst text, odhadnout, co by na vynechaném místě mohlo být a pokusit se svou hypotézu porovnat s nabídkou v alternativách.

Při řešení úloh nečtete jen úsek v přímé m sousedství konkrétní úlohy, doporučujeme si pročíst vždy i větu/y před a za místem s úlohou, aby vám byly zřejmé věcné souvislosti i jazykové vztahy mezi větami, kdy se text a jeho části “odehrávají” - co bylo v minulosti, co je nyní...

V úloze 50 máte například rozhodnout, jaké vztažné zájmeno patří na vynechané místo. Je třeba, abyste porozuměli vztahům vyjádřených ve větě, zda zájmeno zastupuje podmět nebo předmět, zda se přivlastňuje. V této úloze jde o nahrazení slova people jako podmětu, správnou odpověď je tedy C - who.

V úloze 61 musíte z okolního kontextu a z použitých výrazů a prostředků (ever, určitý člen the před přídavným jménem) vyvodit, že jde o hodnocení přínosu umělce, konkrétně v tomto případě o třetí stupeň. Zvolíte tedy alternativu C, která jediná obsahuje správné doplnění třetí stupně. Toto je čistě znalost gramatiky, porozumění textu je jen prostředkem pro to, aby vám v rozhodování kontext napomohl.

U úlohy 62, která ověřuje slovní zásobu, musíte znát významový rozdíl všech tří přídavných jmen a jejich vhodné použití ve spojení s podstatnými jmény a v kontextu. Zde si kontext nevyžaduje ani hodnocení (B - good), ani posouzení správnosti (C - correct), nýbrž kontrastuje skrytou, neznámou identitu umělce s jeho pravou, skutečnou (A - true) identitou.

Writing (M. Dočekalová a D. Škorpíková, AMATE)

Jak psát článek?

150 slov není příliš velký prostor na to, abyste tento formát mohli uchopit kreativně. Je tedy třeba si uvědomit, jaké části musí vždy článek obsahovat a z toho vycházet při plánování textu (tvorbě vlastní osnovy textu). Článek musí vždy obsahovat úvod, stať a závěr a jeho součástí je také vhodný nadpis. V závislosti na zadání se bude lišit jazyk, které používáte, a to od neformálního (článek do online studentského blogu) až po formální (článek pro celostátní periodikum). Článek je publicistickým formátem a měl by tedy být svým obsahem a stylem zajímavý, aby upoutal čtenáře.

U zadání “nepodařený večírek” v úvodu seznámíte čtenáře s tématem a měli byste podnitit jeho chuť text přečíst. Je vhodné například sdělit, proč se k danému tématu chcete vyjádřit. Dále je užitečné zde napsat faktické informace o akci, což odpovídá obsahu prvního bodu zadání. Ve

stati (hlavní části textu) rozpracováváte téma článku do detailů požadovaných zadáním; např. popíšete o průběhu večírku a reakcích účastníků, t.j. druhý a třetí bod zadání. Tuto část můžete dělit na více odstavců, je-li to nutné. V závěru se pak nabízí uvést váš postoj/shrnutí a dále je možné zde např. navrhnout, co udělat příště jinak, aby se večírek povedl; t.j. čtvrtý bod zadání.

Jak psát vzkaz?

Pozor na počet slov, protože limit je opravdu nastaven na 70 slov maximálně, což vyžaduje velmi přesné naplánování textu, abyste do něj opravdu zahrnuli všechny požadované body zadání. Ve vzkazu se klade důraz na věcnost, jasnost sdělení a jeho srozumitelnost. Toto vše text splňuje vždy, pokud je logicky strukturován. Opět si dejte pozor na vhodnost zvoleného rejstříku - zde konkrétně se jedná o vzkaz vyučujícímu, který může být psán ve formální až semi-formálním stylu. Vzkaz u maturitní zkoušky musí vždy být psán ve větách; není tedy možné použít např. odrážky. Vzkaz vždy obsahuje oslovení a podpis, aby bylo jasné, kdo vzkaz píše a komu je vzkaz určen. Před podpisem by se mělo objevit rozloučení; v příkladovém textu bylo užito "Thank you, ". Výjimkou mohou být neformální vzkazy, kde rozloučení je často vynecháno. Hlavní tělo vzkazu pak vždy vychází z bodů zadání; zde např. obsahuje omluvu, vysvětlení a žádost o prodloužení termínu.

Práce se zadáním: Pochopení zadání a jeho splnění je zásadním předpokladem úspěchu u písemné práce maturitní zkoušky. Přečtěte si detailně zadání písemného projevu ("rubric") a věnujte speciální pozornost všemu, co je v textu zvýrazněno tučně. Je pravidlem, že tyto části jsou klíčové pro správné zpracování zadání. Je rovněž vhodné se zadáním dále pracovat (například podtrhnout či zvýraznit jeho části) tak, aby se vám text co nejlépe psal a nic jste při zpracování textu neopomněli, např. u zadání "vzkaz" je vhodné si poznamenat, že styl je formální až semi-formální a podtrhnout si, že u vysvětlení je třeba uvést 2 zdůvodnění, nikoliv jen jedno.

Splnění zadání: Zadání přesně definuje formát formu písemné práce (např. napište dopis/email/článek); příjemce sdělení a z toho vyplývající styl sdělení (např. kamarád – neformální dopis; ředitel školy – formální dopis; čtenář studentského časopisu – semiformální článek) a dále máte přesně stanovenou komunikační situaci, na kterou má vaše sdělení reagovat (např. píšete článek o tom, co se na večírku nevydařilo apod.).

Nemůžete tedy svévolně zadání změnit např. tak, abyste psali o tom, že pořádáte školní večírek a všechny na něj zvete. Toto by bylo hodnoceno jako zásadní odklon od zadání a vedlo by to k velkým a zbytečným bodovým ztrátám ve všech hodnocených aspektech písemné práce, v nejhorším případě by práce mohla být hodnocena 0 body, protože by nebyl naplněn komunikační záměr vymezený zadáním.

Plánování: Je vhodné si obsah a strukturu textu rozmyslet před tím, než začnete psát, dbejte ale na čas, abyste stihly oba texty napsat v požadovaném čase. Vytvoření osnovy textu vám pomůže se zaměřit na splnění bodů zadání a rovněž pomáhá s dodržением formátu textu. Při fázi

plánování se zaměřte na body zadání (jednotlivé odrážky v zadání) a rozvrhněte si jejich začlenění do textu tak, aby text měl logickou strukturu, dobře se četl a zároveň odpovídal požadovanému formátu. Není nezbytně nutné dodržet posloupnost bodů dle zadání, je možné je kreativně přeskupovat a sdružovat body tak, aby to podpořilo čtivost a obsah textu. Např. je možné propojit vyprávění děje s popisem reakcí účastníků děje; u zadání “nepovedený večírek” se toto přímo nabízí a je to vhodnější než tyto 2 body rozdělit do 2 samostatných odstavců.

Dílčí body zadání: Tyto body definují, co se od vás v textu očekává. Najdete zde informaci, jak široce by měl být bod zadání rozpracovaný, což poznáte z klíčových výrazů, kterými jsou např.: vyprávějte, popište, uveďte alespoň XXX informací o YYY. Z každého dílčího bodu zadání vyplývá slovní zásoba, kterou by bylo vhodné použít. Např. u prvního bodu zadání “vzkaz” se dá očekávat slovní zásoba “*I am sorry / I apologize*”, u posledního bodu zadání pak výrazy typu “*Can you please / Could you please*”. Formulace dílčího bodu zadání vám také hodně prozradí o očekávané gramatice, která by se v daném bodu měla objevit. Např.: zadání “vzkaz” se dá očekávat přítomný čas (proč píšu), budoucí čas (nestihnu to napsat včas) a minulý čas (něco se stalo a proto to nestihnu). Dále pak očekáváme modální slovesa, která jsou typickou součástí omluv a žádostí.

Struktura textu: Body zadání definují obsah, který v textu musíte zpracovat. Pokud si nejste jistí tím, zda dokážete čtenáře jednoznačně ve sdělení zorientovat pomocí prostředků textové návaznosti (např. spojky a spojovací výrazy), postupujte lineárně dle bodů zadání. Vždy zpracujte a rozveďte jednotlivé téma dle požadavků zadání a pamatujte na zlaté pravidlo, že nové téma/myšlenka se rovná novému odstavci. Dejte pozor na fakt, že ne vždy je nutné bod zadání novou myšlenkou či tématem, někdy může bod zadání jen požadovat upřesnění předchozího bodu zadání; např. bod “popište, co se vám během výletu přihodilo” je dílčím tématem, ale bod “napište, jak jste se během výletu cítil/a” je jenom upřesněním, či dokreslením popisu jako takového a není tedy nutné tomuto bodu věnovat nový samostatný odstavec. Text čleňte tak, aby byl přehledný, logický, čtivý a odpovídal požadovanému formátu. Sdělení tak bude přehlednější a usnadní čtenáři (hodnotiteli) orientaci v textu a ověření skutečnosti, že žádný z bodů zadání nebyl opomenut.

Jak být úspěšný při psaní?

- **Splnění zadání** - Projděte si po napsání textu, zda jste opravdu všechny požadované body zadání zahrnuli, zda jste dodrželi formát textu a jeho veškeré náležitosti (t.j. jazyk, odstavce, členění).
- **Čtivost (pozitivní efekt na čtenáře)** - Tohoto efektu lze docílit pečlivým plánováním struktury textu a použitím vhodných jazykových prostředků, např. při popisu či vyprávění pomohou přídavná jména navodit atmosféru a podníti fantazii čtenáře. Pozitivní efekt má spíše správně psaný text, než text plný chyb (více o korekci níže) a je tedy dobré věnovat čas přečtení vlastního textu a opravám případných chyb.

- **Časové roviny** - Pokud vyprávíte, tak musí mít děj správnou posloupnost. Docílíte toho správným používáním časů a časových spojek. Nekoncepčním přeskokováním mezi časovými rovinami můžete čtenáře zcela zmást, či mu znesnadnit pochopení obsahu textu.
- **Rozvitá věta** – cesta k úspěchu. Spojovací výrazy se odvíjejí od zadání a formátu textu, vždy se ale snažte používat spíše věty rozvité, např. věty vztažné (*who, which, that*) či věty časové (*when, then*). Pokud lze, tak věty propojte alespoň základními spojkami (*and, but, because*).

SPEAKING

Speaking - úvod (Martina Dočekalová, AMATE)

Tato část je považována za tzv. Ice-breaker, ve kterém se student představí. Tím, že použije známé, souvislé věty a fráze, se mírně uvolní a adaptuje se na zkouškové místo. Časová dotace této části je 0,5 minuty.

Tip pro studenty: Nachystejte si několik informací o své osobě, o svém studiu a můžete sdělit o sobě i malou zajímavost (koníčky, záliby, úspěchy). Mějte na paměti, že zejména hodnotiteli – přísedícímu, který vás neučil a nezná vás, tento krátký úsek promluvy slouží k tomu, aby si udělal první obrázek o vaší angličtině. První dojem může mnohé ovlivnit. Úvod by měl být opravdu krátký, není tedy třeba zabíhat do detailů.

Tip pro učitele: Nikdy nevynechávejte tuto část. Nechejte studenta mluvit samostatně a odolejte pokušení klást mu doplňující otázky. Jelikož tato část není předmětem hodnocení, neplýtvajte energií ani časem a studenta nenechte zabíhat do podrobností. Přejděte k 1. části zkoušky.

Speaking 1. část – REAKCE NA OTÁZKY (Martina Dočekalová, AMATE)

V této části se zkouší dovednost studenta samostatně reagovat na otázky bez předchozí přípravy k tématu, které je uvedeno v záhlaví 1.části. 1. část obsahuje otázky, které jsou řazeny vzestupně dle obtížnosti. Nejlehčí otázky jsou na 1. a 2. místě. Otázky jsou koncipovány tak, aby, pokud je to možné, pokryly co nejširší škálu gramatických struktur. Jsou formulovány jako otázky otevřené. U zavřených otázek je vždy přiřazen dovětek *Why?/Why not?* případně *Tell me something about it*, aby měl student dost prostoru k odpovědi v dostatečné míře podrobnosti. Časová dotace této části je 2,5 minuty.

Tipy pro studenty:

Vymýšlejte si. V této části zkoušky není podstatné, zda říkáte pravdu. Hodnotí se vaše

pohotovost a schopnost reagovat na otázky. Pokud tedy odpověď nevíte, vymýšlejte si. Vyhněte se odpovědím typu „I have no idea.“, „I don't know.“

Nebojte se zeptat. Pokud jste otázce dobře nerozuměli, nebo máte pocit, že jste něco přeslechli, požádejte učitele o zopakování otázky. Věty *Can you please repeat the question?; Could you please say that again?; Pardon? I didn't catch the question?* apod. nejsou považovány za projevy neznalosti, ale jsou považovány za vhodnou komunikační strategii.

Dobře poslouchajte. Otázky v sobě skrývají různé gramatické struktury, jejichž následné použití studentem je očekáváno.

Příklad: Je otázka v minulém čase prostém? → Očekává se odpověď v minulém čase.

Slyším v otázce *...are you going to....?* → Očekává se prokázání znalosti pracovat s budoucím časem.

Hodnotitelé si všímají toho, jakou škálu gramatických prostředků student v odpovědích dokázal správně použít.

Nespěchejte. I když se zdá, že jste pod časovým tlakem, využijte chvíli k promyšlení odpovědi. Čas na rozmyšlení můžete získat i užitím frází typu: *Well, that's a difficult question.; Let me think about it.; Well, I haven't thought about it yet, but....Definitely,...*

Nemluvte úsečně. I když máte pocit, že položená otázka je příliš jednoduchá a je tedy na místě jednoduchá odpověď, vždy se snažte odpovědět rozvitou větou, nebo ještě lépe souvětím. Tak budete mít šanci získat body za šíři slovní zásoby, gramatiky a prostředků textové návaznosti (např. spojky). Přestože ve skutečném životě úsečná odpověď mnohdy zcela postačí, u maturitní zkoušky přece chcete ukázat, co všechno dokážete vyjádřit v angličtině.

Poslouchajte se. Pokud v odpovědi uděláte chybu, kterou si uvědomíte, nenechte ji bez povšimnutí a opravte se. Říká se tomu autokorekce a její užití je znakem toho, že gramatiku nebo lexikum, ve kterém jste chybovali, ve skutečnosti umíte. Schopnost autokorekce vám může přilepšit, neboť se k ní přihlíží v souvislosti s využíváním komunikačních strategií v rámci splnění zadání.

Tipy pro učitele:

V pracovním listu pro učitele naleznete 6 otázek, ze kterých si jako zkoušející vybíráte. Na úrovni B1 jsou otázky buď řazeny v poměru 4:2 nebo 5:1, to znamená, že 4 respektive 5 otázek směřuje přímo k osobě studenta a 2 respektive 1 otázka požaduje zobecnění. Učitel studentovi pokládá minimálně 3 otázky, maximálně otázek 5. To znamená, že máte jistou volnost ve výběru otázek dle jejich obtížnosti.

Bud'te pozitivní. Vždy se snažte poznamenat si, co se studentovi dobře dařilo a co ukázal, že umí. Hodnotitel zvažuje jak klady, tak i zápory.

Polože 3 - 5 otázek. Zkoušející nikdy nepokládá všech 6 otázek. Položte alespoň 3 první otázky v pořadí tak, jak jsou uvedeny na pracovním listu, poté můžete další otázky volit z nabízených šesti. Uvědomte si, že poslední 2 otázky jsou zpravidla nejtěžší (vyžadují po studentovi znalost

obtížnějších gramatických struktur). Tím že zachováte pořadí prvních 3 otázek je docíleno větší férovosti v rámci zkoušení.

Zopakujte otázku. Pokud student nijak na položenou otázku nereaguje po dobu 10ti vteřin, tak mu ji 1x zopakujte. Toto opakování registrujete jako asistenci zkoušejícího a penalizujete. Pokud ani po zopakování otázky nepřichází odpověď, poděkujte a přejděte k následující otázce (*Thank you, let's go to another question*). Nesnažte se ze studenta odpověď vymámit; není to účelem této části.

Vybírejte. Nejen otázky z nabídnuté sady, ale i v rámci jedné otázky. V nabídce se totiž objevují otázky, které učitelé dávají jistou možnost výběru, např. *When did you last go to the cinema/theatre/club/sport centre? Tell me something about it.* U těchto otázek je zcela na učitelé, jakou variantu otázky vytvoří. Učitel zná studenta, takže se jistě nebude zarytého sportovce, který do divadla nechodí, ptát, kdy byl naposledy v divadle. Pokud by učitel výběr neprovedl a přečetl celou otázku, tak nejen že studenta zmate, ale hodnotitel přísedící nebude vědět, jak účelně hodnotit takto položenou otázku.

Nepřeformulovávejte otázky. Odolejte pokušení studentovi otázku zjednodušit doplňkovým vysvětlením nebo jednodušší formulací. Všechny otázky reflektují úroveň B1 a student této úrovně by je měl bez obtíží zvládnout. Změněná formulace navíc ztíží práci hodnotiteli-přísedícímu, který v tu chvíli není schopen posoudit, do jaké míry student ovládá lexikum a gramatickou strukturu, která je na základě otázky očekávána.

Neskačte studentovi do řeči. Otázku vždy položte celou, včetně dovětky *Why?/Why not? /Tell me something about it.* A pak už jen poslouchejte. Také mu nezasahujte do projevu opravováním chyb. Chyby si poznamenejte a zahrňte je do hodnocení.

Nekonverzujete. Někdy student přijde se zajímavým názorem, nad kterým by se v reálném životě rozproudila živá debata. Tomuto pokušení však musíte u maturitní zkoušky odolat. U 1. části nelze klást žádné doplňující otázky. Zkoušející také nemůže vyjadřovat svůj názor.

Speaking 2. část – SAMOSTATNÝ ÚSTNÍ PROJEV (Martina Dočekalová, AMATE)

Tato část zkoušky se skládá ze tří úkolů, z nichž dva jsou podpořeny obrazovými stimuly, a třetí se obsahově vztahuje k tématu, které je vymezeno v záhlaví 2. části. Tato část je celá koncipována jako samostatný ústní projev a simuluje reálnou situaci, ve které musí student podat poměrně detailní informace o viděné skutečnosti. Součástí zadání této části je vždy obrazová příloha se dvěma tematicky příbuznými obrázky a osnovou, která studentovi usnadňuje orientaci v ústním projevu a učitelé usnadňuje orientaci v hodnocení. Celková časová dotace 2. části je 4 minuty.

•1. úkol – POPIS OBRÁZKU. Tomuto úkolu je věnováno 1,5 minuty.

Cílem je prokázat, že žák dokáže samostatně strukturovaně popsat obrázek tak, aby posluchač

(zkoušející/členové komise) si jej dokázali představit. Dovednost popisu je jedním ze základních rysů mluvícího úrovně B1.

Tipy pro studenty:

Vybírejte s rozmyslem. Na výběr máte dva obrázky. Nevybírejte si ten, který se vám na první pohled víc líbí, ale ten, o kterém toho dokážete říct víc.

Využijte body zadání uvedené na pracovním listě. Pomohou vám v logické orientaci v obrázku a budete mít jistotu, že jste na nic důležitého při popisu nezapomněli. Pokud vám to lépe vyhovuje, můžete koncipovat jako odpovědi na následující otázky: WHO? WHAT? WHERE? WHEN? WHY? HOW?

Popisujte logicky. Při popisu postupujte od celku k detailům a nikoliv naopak. Představte si, že by na základě vašeho popisu obrázku, měl někdo obrázek schematicky znovu nakreslit. Využívejte vhodné fráze, které posluchači pomohou s orientací v obrázku. Např.: *In this picture I can see...; This picture shows...; In the foreground/background/middle....* Např. *This picture shows camping holidays by the lake. In the foreground I can see 3 people, two young boys and a girl.* Určitě používejte předložky místa (*in front of, at, behind, ...*), které jsou pro podrobný popis obrázku opravdu nezbytné.

Akční popis. Představte si, že děj, který na obrázku vidíte, se odehrává právě v teď a odvíjí se vám před očima. Z toho vyplývá užití základního gramatického prostředku, kterým je přítomný čas průběhový. Např.: *The girl in a yellow T-shirt is standing behind a teenager, who is sitting on the ground and fishing. The boy on the left is putting a fish into a blue bucket of water....*

Někde něco je aneb vazba there is/are. Vzpomeňte si, že pokud chcete vyjádřit, že se někdo nebo něco se nachází někde v prostoru, budete potřebovat vazbu *there is/are*. Nezapomínejte na ni, je důležitá. Např. *In the background there are 3 more people who are preparing a campfire....*

Řekněte svůj názor. Většina osnov obsahuje bod ATMOSPHERE. Zde můžete vyjádřit svůj názor např. pomocí frází *It seems/looks like... It seems that....It doesn't seem like. – It seems that all the people are enjoying the holidays. The fishermen look very excited by the fact that they've caught fish. The girl looks very relaxed and happy and the people in the background are quite hard-working to have the fire ready.* Můžete ale také prohlásit, že... *the girl looks bored, because she probably doesn't like fishing.* Tvořivosti se meze nekladou.

Tipy pro učitele:

Nechte studenta mluvit. Úkol je koncipován jako samostatný ústní projev, student tedy musí dostat prostor se samostatně ústně projevit. V této části, v ideálním případě, pouze přečtete zadání jednotlivých úkolů a jinak jen posloucháte.

Využívejte body zadání uvedené na pracovním listu. Návrat studenta k bodům zadání, nikoliv pokládání doplňkových otázek, je primárním prostředkem asistence v této části UZ.

Opatrně s doplňkovými otázkami. Doplňkové otázky učitel nemusí vůbec použít. Jsou na

pracovním listu zkoušejícího uvedené pro případ, že by student nereagoval na návrat k bodům zadání a zkoušející by musel sáhnout k dalším kroků podpory studenta.

•**2. úkol – SROVNÁVÁNÍ OBRÁZKŮ.** Této části je věnována 1 minuta.

Cílem je prokázat, že žák dokáže strukturovaně porovnávat na základně vizuálních stimulů. Dovednost porovnávání vyžaduje, aby žák propojoval myšlenky, např. pomocí slovní zásoby (antonyma/ synonyma), pomocí gramatických jevů (stupňování), či pomocí spojovacích výrazů (prostředků textové návaznosti). Nestací tedy, aby žák samostatně popsal první a pak druhý obrázek.

Tipy pro studenty:

Srovnávejte. Aby srovnání opravdu bylo srovnáním, musíte porovnat totožný aspekt na jednom i druhém obrázku a říct, v čem se liší, nebo je podobný. Pokud místo srovnávání popíšete 2. nabízený obrázek, úkol není splněn.

Možnosti jak účelně srovnávat. Uvědomte si, že máte k dispozici 2 způsoby srovnávání. Pokud využijete oba, hodnotitelé to maximálně ocení. Nicméně i využití pouze jednoho způsobu znamená splnění úkolu. I u tohoto úkolu je vhodné využít osnovu.

A) LEXIKÁLNÍ SROVNÁVÁNÍ – porovnávat jednotlivé aspekty obrázku pomocí slovní zásoby a vhodných prostředků textové návaznosti. Např. *Both pictures show people on holidays. In the 1st picture the people are spending their holidays **outdoors** WHILE/WHEREAS in the 2nd picture they are **indoors**; probably in a wellness centre.*

B) GRAMATICKÉ SROVNÁVÁNÍ – porovnávat aspekty obrázků pomocí přídavných jmen, které stupňujete. Např. *The girl in the second picture looks **much more relaxed than** the girl in the first picture because she is getting a beauty care right now.*

Tipy pro učitele:

Asistence nutná. Zareagujte okamžitě, pokud student místo srovnávání začne popisovat druhý obrázek. Prvním krokem je opět návrat k bodům zadání. Např. *Look at the people in both pictures. Please, try to compare them.* Obdobným způsobem nejdříve projděte všechny body osnovy, teprve poté můžete zkusit některou z doplňkových otázek. Vše ovšem registrujete jako asistenci, protože i v tomto úkolu má student hovořit samostatně.

Pozor na čas. Jelikož se jedná o poměrně obtížný úkol, který zejména slabším studentům působí velké obtíže, nechtějte ze studenta „vydolovat“ srovnání za každou cenu. Při časové dotaci 1 minuty to ani není možné bez nežádoucího navýšení času, který pak bude u zbytku zkoušky chybět.

•**3. úkol – SAMOSTATNÝ ÚSTNÍ PROJEV K DANÉMU TÉMATU.** Této části je věnováno 1,5 minuty.

Cílem je prokázat, že žák umí vztáhnout téma 2. části ke své osobě a využít svých osobních

zkušeností/ názorů/ zážitků/ pocitů pro krátký strukturovaný projev.

Tipy pro studenty:

Záchranné lano. Tento úkol je svázán s tématem 2. části a požaduje po vás, abyste k danému tématu vyjádřili své vlastní zkušenosti. Vychází se z 15 všeobecných témat, která najdete v Katalogu požadavků na www.novamaturita.cz. Tento úkol může vylepšit drobná selhání u popisu a srovnávání. Výhoda toho to úkolu tkví v tom, že si jej může promyslet už při průběžné přípravě na maturitní zkoušku. Na potítku se dobře podívejte na zadání úkolu. Např. *Talk about an **item of clothing you have bought recently***. Určitě jste v hodinách angličtiny oblékání probírali. Je také velmi pravděpodobné, že jste již někdy v minulosti zpracovávali téma – *my favourite clothes*. Vše zde můžete využít a ukázat, kolik toho k tématu umíte říct.

Bílá lež. Pamatujte, že stejně jako u 1. části, ani zde nemusíte mluvit pravdu. Takže pokud jste si jako poslední věc na oblečení koupili *horolezeckou goretexovou funkční bundu s kapucí*, což neumíte říct, tak neváhejte a klidně řekněte, že jako poslední věc jste si pořídili *šaty a boty do tanečních i s doplňky*. Nakupovat jste šli s kamarádem, aby vám poradil, vyzkoušeli jste dvoje šaty a nakonec jste se rozhodli pro ty dražší z lepšího materiálu. A je to. Úkol splněn.

Tipy pro učitele:

Nevstupujte do projevu studenta. Ani zde není nutné studentovi do projevu vstupovat. Zůstaňte v klidu, poslouchajte a zasáhněte, až když to bude nezbytně nutné. I když vás zajímá obsah toho, co student říká, nesnažte se klást otázky.

Asistujte studentovi (je-li třeba) tak, že jej nejprve vrátíte k zadání jako takovému a pouze v případě, že by ani nadále jeho projev neodpovídal zadání, využijte doplňkových otázek.

Speaking 3. část (Martina Dočekalová, AMATE)

Celkový čas, který je části vymezen, je 5 minut.

Tato část je plně v kompetenci školy a reflektuje specifické znalosti. Předmětové komise jednotlivých škol si stanovují, co, jak a v jaké míře budou v této části maturity ověřovat. U odborných škol by dle RVP mělo být zhruba 20% výuky věnováno osvojení si specifické slovní zásoby, která se vztahuje k předmětu studia a toto by mělo být v rámci 3. části ověřováno. Gymnázia se budou zřejmě detailněji věnovat reáliím anglicky mluvících zemí či literatuře.

Tato část může být koncipována jako dvouúkolová nebo jednoúkolová a školy také mohou volit formu, zda část bude vedena jako samostatný ústní projev nebo interakce.

Pro 3. část lze také využít nabídku CERMATu, který nabízí zpracované 3. části, případně zkombinovat nabídku z CERMATu s částmi, které si připravila škola sama. Jelikož je skladba této části plně v rozhodovací kompetenci škol, nebudeme se jí dále věnovat.

Speaking 4. část – INTERAKCE (Martina Dočekalová, AMATE)

Tato část simuluje situaci v reálném životě, kdy dvě osoby musí hovořit / vést dialog na určité téma zpravidla se musí na něčem dohodnout.

Obtíž této části spočívá v tom, že hodnotitel-zkoušející „vystupuje“ ze své hodnotitelské role a stává se partnerem studenta v dialogu. Někteří studenti nejsou s to překonat ostych a „přistoupit na hru“, stejně jako to činí potíže i mnohým učitelům. Zde je na místě trpělivý a častý předmaturitní trénink, aby si obě strany zvykly na novou situaci, protože ve výuce je běžně dáována přednost skupinové práci, kdy interagují dva studenti a učitel je jen v roli posluchače. Časová dotace této části jsou 3 minuty.

Tipy pro studenty:

Functions. Každá dobrá učebnice nabízí shrnutí frází užívaných v běžných situacích, jakými jsou např. *asking for information; giving information, offering help; making suggestions/plans... atd.* Při přípravě na tuto část zkoušky je jejich zopakování neocenitelnou výhodou. Neváhejte a začněte.

Moje role. Vždy si dobře přečtěte zadání, abyste pochopili, jakou roli v rozhovoru budete hrát.

Budte aktivní. Přestože učitel konverzaci otevírá, nečekejte jen na jeho otázky, ale otázky sami kladte, navrhněte a nebojte se učitelův návrh i odmítnout. Tato část je rozhovor, nikoliv výslech. Za výslech vám strhnou body.

Použijte body zadání. Tyto body vám opět pomohou si ujasnit, na čem byste se měli domluvit a co přesně se od vás během rozhovoru očekává. Pokud máte pocit, že učitel drží rozhovor na jednom místě, tak jej neváhejte posunout návrhem nebo otázkou. Např. *And what do you think about.....? /Do you think that XXXX is a good idea?*

Poslouchejte. Na konci rozhovoru vás zpravidla učitel vyzve k tomu, abyste shrnuli, na čem jste se dohodli. Jelikož v průběhu hovoru jsou různé návrhy zamítány a jiné přijímány, je třeba dobře poslouchat, v čem bylo dohody dosaženo. Tímto prokazujete dovednost tlumočit závěry rozhovoru 3. osobě, která u rozhovoru není přítomná. Jedná se o dovednost zcela běžnou v reálných situacích.

Tipy pro učitele:

Zpracujte si zadání této části. K pracovním listům máte přístup týden před konáním maturitní zkoušky a je tedy vhodné daného času využít právě pro přípravu 4. části. Vy sami nejlépe víte, co jste u konkrétních témat se svými studenty využívali a jaké otázky by se k danému tématu hodily. Na pracovním listu zkoušejícího sice máte nabídku otázek, ale tyto si můžete libovolně měnit, či si tvořit otázky vlastní podle toho, jak se rozhovor vyvine.

Nebojte se. Nebudte nervózní, i když je to i pro vás stejně nepříjemná situace jako pro studenta. Celá komise se dívá a poslouchá. Vy zkoušení nejste, ale jste v tuto chvíli partnerem studenta pro úspěšné zvládnutí 4. části.

Moje role aneb „Don't steal the show“.

•Vaší hlavní prací jako hodnotitele-zkoušejícího je provést studenta zkouškou a vytáhnout s něj maximum. Z tohoto pohledu tedy nejde o „přirozený rozhovor“, ale o dialog ve kterém máte opravdu ze studenta dostat co nejvíce a vést jej ke splnění zadání. V tomto okamžiku je neocenitelná příprava, kterou jste si ke 4. části jakou zkoušející udělali.

•Uvědomte si, jakou roli vám zadání předepisuje. Pokud se máte stát kamarádem, buďte kamarádem a zapomeňte na to, že s tímto studentem jste 4 roky, apod. Podívejte se na body zadání, neboť studenti se jich zpravidla drží.

•Musíte sami sebe umírnit v tom, jak vést rozhovor způsobem, aby student dostal co největší příležitost ukázat, co umí. Nikoliv vy. Takže je potřeba přemýšlet o tom, jak vhodně položit otázku a „neukrást“ při tom slovní zásobu, kterou by měl použít student. Tedy ne např.: *Shall we go there by bus, car or by a train? I think that buses are slow, trains are. ...* ale *How shall we get there? I can't drive.* Platí zlaté pravidlo, že otázky, které pokládáte, by měly být otevřené.

Týrání zakázáno.

•Pokud studentovi nic neodsouhlasíte a všechny jeho návrhy budete tvrdošijně odmítat, tak student nebude mít šanci tímto úkolem zdárně projít. Slabší povahy se dokážou i zhroutit a rozplakat. Pokud nějaký návrh chcete zamítnout, ctěte pravidlo 1x a dost. Pak již jakýkoliv návrh s radostí přijmete, i kdyby student navrhoval, že si jako domácího mazlíka pořídíte tygra.

•Určitě ale není vhodné studentovi odmítnout téma jako celek. Představte si, že se máte dohodnout na místě, kde strávíte společně den a na aktivitách, které budete dělat. Student si na potítku připraví, že vás vezme na výlet do okolí Prahy. Připraví si na potítku detaily výletu, atd. V okamžiku, kdy vy mu jednou větou „I hate trips.“ zničíte jeho přípravu, tak jej tím odsuzujete k tomu, že musí vlatně vést rozhovor bez přípravy. Toto může mít katastrofické důsledky pro výkon slabších žáků. Čili ... ano, nesouhlaste se studentem, ale jen v dílších bodech, např.

Student: *„Let's make a trip together. I think that visiting some place close to Prague would be great.“*

Hodnotitel-zkoušející: *„Sure. Sounds interesting. Which places do you suggest?“*

Student: *„I love Konopiště castle and the countryside around it. And this Saturday, there is a spring festival. So, we could visit the castle and the festival too.“*

Hodnotitel-zkoušející: *„Hm, I don't like visiting castles so much. But the festival sounds great! What can we see there?“ ...*

Poslouchejte. Nic studenta nezmate tak jako otázka na skutečnost, o které již před chvílí sám hovořil. Většinou zareaguje panicky, protože si vůbec nepřipustí, že by toto nedorozumění mohlo být zaviněno nepozorností učitele, ale získá pocit, že nejspíš něco udělal špatně on. Pokud jste hodnotitel-zkoušející, tak v tuto chvíli zpravidla nemáte čas na poznámky k hodnocení. Od toho tam máte kolegu hodnotitele-přisedícího.

Jedinečnost chvíle. Každý rozhovor je jiný, takže i když se tvůrci pracovního listu snaží učitelé hodnotiteli-zkoušejícímu nabídnout možnou slovní zásobu a věty, které by v této části mohl použít, možná se rozhovor bude odvíjet jiným směrem a doplňkové otázky nebudou využity

Jedná se jen o nabídku, nikoliv o povinné použití.

So what have we agreed on? Ano, na shrnutí nesmíme zapomenout a nezapomeneme na ně ani zde. Pokud se stane, že student shrne rozhovor bez naší výzvy, tak samozřejmě ke shrnutí znovu nevybízíme, to by studenta jen zmátlo; měl by pocít, že jsme jeho shrnutí nerozuměli.

Obecně pro vedení zkoušení vždy platí:

- Provedeme studenta ústní zkouškou s pochopením a nadhledem.
- Snažíme se zjistit, co umí, ne to, co neumí.
- U každé části přečteme instrukce, aby student přesně věděl, co po něm chceme. Zkoušku ve všech jednotlivých částech zahájíme větou **Are you ready?**, která je signálem pro přisedícího, že od této chvíle je bdělým a ostražitým zapisovatelem studentova výkonu.
- Za každou část zkoušky studentovi poděkujeme: *Thank you . Now let' go to...* Na konci mu oznámíme, že to má za sebou. *Thank you very much. That is the end of your examination.*